

ВПЛИВ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ НА КУРСОВУ СТІЙКІСТЬ ВАНТАЖНОГО АВТОМОБІЛЯ ЗІ СПАРЕНИМИ КОЛЕСАМИ

Лебедєв А.Т. д.т.н. проф., Пономаренко О. В., студ.

(Державний біотехнологічний університет)

Зростання автомобільного транспорту в кількісному та якісному відносінах, збільшення інтенсивності та середніх швидкостей руху призводять до того, що проблема забезпечення безпеки руху на дорогах стає надзвичайно актуальною.

Величини поздовжнього та бокового коефіцієнтів зчеплення коліс з дорогою істотно впливають на показники експлуатаційних властивостей автомобілів. До зазначених властивостей, що залежать від коефіцієнтів зчеплення коліс з дорогою, належать такі:

- тягово-швидкісні;
- гальмівні;
- маневреність;
- керованість;
- стійкість.

Зниження поздовжнього коефіцієнта зчеплення на провідних колесах спричиняє їх буксування та погіршення тягово-швидкісних властивостей автомобіля. Відносне буксування S_x $S_{xкр}$ ($S_{xкр}$ – критичне відносне буксування, при досягненні якого колесо «скочується» в повне буксування) не призводить до зупинки автомобіля, але викликає зниження поздовжніх лінійних прискорень та швидкості руху.

Навіть при $S_x=1$ (повне буксування провідних коліс) автомобіль продовжує якийсь час поступальний рух. У роботі [1] розглянуто динаміку одиночного колеса при зриві колеса в повне буксування. Показано, що в залежності від величини початкової лінійної швидкості при вході на ділянку дороги зі зниженим коефіцієнтом зчеплення, що викликає повне буксування, автомобіль може зберегти здатність руху і вийти за межі зазначеної ділянки. Цю здатність автор роботи [1] назвав стійкістю поступального руху автомобіля. Зазначена здатність характеризує також прохідність автомобіля.

Вплив коефіцієнта зчеплення на динаміку гальмування та курсову стійкість автомобілів досліджувався на роботах Е.А. Чудакова [2].

Найбільш поширеними причинами аварій автомобілів на дорогах є зниження показниками їхньої маневреності, керованості та стійкості, викликане зменшенням величини коефіцієнта зчеплення коліс з дорогою.

Проведені статистичні дослідження результатів дорожньо-транспортних пригод показали, що найбільш небезпечною причиною є втрата автомобілями стійкості руху [3]. Найчастіше втрата стійкості проявляється при розгоні та гальмуванні автомобілів.

Стійкість руху є однією з найважливіших експлуатаційних властивостей автомобілів, що впливають на безпеку руху. Зазначена властивість значною мірою визначається технічним станом шин. Найбільший вплив на стійкість руху автомобіля зчеплення колеса з дорогою, гранична по зчепленню бічна реакція дороги. При встановленні здвоєних коліс на величину граничної зчеплення бічної сили впливає розподіл нормальних реакцій дороги між шинами здвоєних коліс.

Список літератури

1. Назарко О.О. Удосконалення методів оцінки стійкості легкових автомобілів в тяговому режимі руху : автореф. дис. на здобуття наук. ступення канд. техн. наук : спец. 05.22.20 «експлуатація та ремонт засобів транспорту»/О.О. Назарко, – Харків, 2013. – 20 с.
2. Чудаков Є. А. Стійкість автомобіля при занесенні / Є. А. Чудаков. - М.: Вид-во АН СРСР, 1945. - 144 с.
3. Джонс І. С. Вплив параметрів автомобіля на дорожньо-транспортні пригоди/І. С. Джонс. - М.: Машинобудування, 1979. - 207 с.

УДК 614.846.6

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ ОБРОБКИ ВІДПРАЦЬОВАНИХ ГАЗІВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Лебедєв А.Т. д.т.н. проф., Кайдаш О. І., студ.

(Державний біотехнологічний університет)

З кожним роком спостерігається тенденція конструкторсько-технологічного вдосконалення сучасних АТЗ, у тому числі за акустичною характеристикою. Акустичне поле АТЗ формується випромінюванням від окремих джерел (рис 1): ДВЗ із системою впуску; система обробки газів, що відпрацювали; вузли та агрегати трансмісії; залишкові джерела (аеродинамічний шум - шум, що виникає від взаємодії набігаючого потоку з обтічними поверхнями, шум від взаємодії шин з поверхнею дорожнього покриття та ін.).

АТЗ є складним джерелом шуму. Рівняння балансу звукової потужності, що складається із суми звукових потужностей окремих джерел шуму, можна подати у такому вигляді:

$$W_{ATC}(f) = W_{ДВС}(f) + W_{COOG}(f) + W_{транс.}(f) + W_{ост.}(f), Вт$$

де, $W_{ДВС}(f)$ - звукова потужність, випромінювана ДВЗ та системою впуску, Вт; $W_{COOG}(f)$ - акустична потужність, що випромінюється зовнішньою поверхнею СООГ та зрізом впускної труби, Вт;

$W_{транс.}(f)$ - звукова потужність, що генерується агрегатами трансмісії, Вт; $W_{ост.}(f)$ - звукова потужність, що випромінюється залишковими джерелами АТЗ, Вт.